

Els reys dels republicans

Anéu ab compte que ab aquestas joguinas que vos volen donar, després vos hi faréu mal vosaltres mateixos.

—Ja pot passar, ja
—Bon dia senyor Gnom.
—Bon dia y bon'hora. ¿Qué hi há de nou?
—Si te feyna res, però si no'n té m'agradaria saber que'n pensa vosté d'aixó dels dos milions de Madrit.

—¿Encare sortiu ab aixó?
—Oh ja veurá; jo soch republicà...
—Me n'alegro...
—Deixim dir, home. Soch republicà avensat y'm trobo que no sé si aixó de fer caritat á Madrit es cosa de defensarse ó de reven-tarse.
—Home, lleigiu la premsa avensada y feu com sempre fan els vostres; creure lo que'ls hi diu el diari.
—Aixó he fet y m'he quedat menos ente-rat que avans de llegirlos.
—¿Qué no'n parlan?
—¿Qué diu home! Si no parlan d'altre cosa. La Perdida, que vostés diuen, se gasta tots el tipos...
—Mireu qu'hi ha molta feyna á gastar tots els tipos de La Perdida.
—Vuy dir els tipos d'impremta. Se gasta tots els daixós, omplint el diari per defensar la propina dels dos milions. Diu que s'ha de fer aquest regalo porque la villa y corte llu-heixi.
Donchs mentres La Perdida las emprén per aquí, El Diluvio las emprén per malmetre la cosa, dihent que'ls diputats republi-cans s'han rifat al poble que'ls va votar.
—¿Are se'n adona?
—Sí. Y diu que aixó de que aquestos dos milions han de servir per donar feyna als trevalladors, son camándulas porque á tot arreu n'hi han de trevalladors desvagats y no se'n recordan pas.
—Ja ho crech; però per aquest cantó á Madrit guanyan, porque allí no son sols els trevalladors que vagan. Allí's vaga molt...
—Per aixó'n diuen la vila del os. Donchs com li deya, no sé ab quina quedarme.
—¿De qué?
—Vuy dir si es qüestió d'apoyar ó reven-tar.
—Per mi quedeuse aquí.
—¿Ahont?
—Aquí ahont sou.
—Está molt de broma.
—¿Donch que vos ho preniau de serio? Si tot aixó no es més que una gran broma que'ns jagan á Madrit entre republicans y monárquichs.
—Potser sí. Com que aixó s'esqueya pels vols dels Ignoscents.
—¿Pels vols? En ple ignoscents home! Tot l'any ho son els ignoscents per en Salmerón y comparsas. Teniu, mireuse al mirall.
—¿Qué vol dir?
—Donchs com aquest n'hi han molts.
—No tants, home, no tants.
—Tens rahó; els que no son ignoscents son tot al revés.
—Donchs aixó vol dir que aixó de la millo-nada es una broma d'ignoscents?
—No.
—¿Donchs qué?
—Es un altre broma d'ignoscents però un xich pesada.
—Que vol dir que n'hi han hagut d'altres.
—Uy!
—Donchs no me n'havia adonat.
—Conteu. La caza del Pueblo, la revisió del procés de Montjuich, la Revolució social, la Vaga general, la manutenció d'en Lerroux, la República á plasso fixo y...
—Prou, prou. Aixó es parlar porque sí.
—Veyam. ¿Quántas cosas vos han donat d'aquestas?
—Cap.
—Cap... y pota, ¿oy?
—Sí, senyor.
—En cambi, en contes de portarnos la de-seada República, ja heu vist com tota la feyna que'ls que vosaltres haveu votat, han fet

á Madrit, ha sigut calsar be'ls fonaments de la Casa del Rey y distreure de las butxacas dels pobres que'ls han votat, la part que'ls hi toca per arribar á fer la propina.
—¿Qué vol dir distreure?
—¡Oh! es un altre procediment d'aquells. Tot es qüestió de distraccions.
—Terahó, te rahó, senyor, Gnom. No'ns han cumplert res de lo que havian promés.
—Be, no vos hi amohineu; ja vos ho tor-narán a prometre quan hi hagin novas elec-cions.
—Menos mal. Y are dispensi si li amoles-tat.
—Vaya buenas.

GNOM

Una festa

Al só de bombo y platillos
Clarinet y algún tabal
Marxavan l'altre diumenge
Un aixam de bells infants.
Tafaner que soch de mena
Volguí la causa esbrinar
Y per saberla ab certesa
Vaig dir á un municipal.
Que vestit de gala anava
D'aquells infants al detrás
—«Donchs que hi há senyor Gutiérrez,
Per qué va aixís tan tibet
Sens que Montjuich galeijin
Ni'ls soldats vagin mudats?
Ahont va tanta quixalla?
Ahont va tant de brivall?
—Es ustez un ignorante
No saber tal novedad,
Todos estos señoritos
Que ustez los llama brivalls
(Y aquí de poch que m'engeja
Un renéch recargolat.)
Van á buscar lo seu premio
Que obtingueren molt temps há
En los... com se'n diu... exámenes
De l'escola en que ellus van.
—Caramba jo no ho sabia
Viu ustez muy atrasat.
—Donchs ahont van á buscarlos?
—Al Palau de Bellas Arts.
—Deurá ser funció bonica?
—Crech que muy li agradará.
—M'en hi vaig

—Ah! bueno alanta
Y cuidado á tomar mal.
Y fou cert: á l'ample sala
D'aquella quadra ó palau
S'hi celebrá una lestea
D'un grau cursi fins allá.
Representants no'n faltavan,
L'alcalde y un general
Lo governadó y canonges
Regidors y diputats
Un delegat de l'Hisenda
(No sé quin pito hi tocá)
Represntacions obreras
Y el digníssim Maristany
Oh!... m'escuydava de dilshi
Lo local engarlandat
De vert ramatge y tapisos,
Y per lloch presidencial
Una tribuna molt caya
Ab honors de cadafalch.
Va comensarse la festa
Ab un discurs castella
Que los noys que l'escoltavan
Quedaren molt enterats.
Aprés los donaren lliures
Y algunos borregos fullats,
Se rifaren, deu alumnes,
Dich mal, se van sortejiar
Unas vuytcentas pessetas
Entre deu pares d'infants,
Y vinga un altre discurs
Dit ab llengua de barbian
Mes párralos entusiastas
Per lo regi delegat,
Per supost en una llengua
Que no va apendre d'infant,
Un discurs del nostre alcalde,
Del governadó altre tant,
Cops de bombo de l'orquestra,
Cris y plors de molts brivalls,
Sercgata entre lo públich
Que se li feya pesat
Escoltar l'armoniosa
Llengua de plat esquerdat
Y pax bobis; lou la festa
Que al Palau de Bellas Arts
S'hi celebrá'l dia vint
Del ja passat més y any
Are dich, de tants discursos
De tant parlar y parlar
Que n'ha quedat?

Kes, ni sombra,
De lo que es de desitjar,
Las escuelas continúan
Sent estables ó corrales,
L'ensenyansa's fa d'un modo
Que fa fastich de mirar.
Las pedagógicas reglas
Cap mestre vol aplicar
Y resulta que l'escola
En lloch de ser lo casal
Hont trobar lo camí recte
Per ferne homes dels infants,
Lo camí recte s'hi troba
D'aplegarhi enfermetats
D'arribar á ser tant sabís
Com l'Ardid o'bén Rách-rách
Y de ser d'aquesta Espanya
Ministres de qualque ram.
Aixó parlant dels col·legis
Que'n diuen municipals,
Que l'ensenyansa privada
Lectors meus; tampoch no va;
Puig mentres hi ha qui s'esforça
Per educar y ensenyar
N'hi han que ¿per qué no dirho?
Sols ne procuran cobrar
Y deixan que sos alumnes
Vagin fent, vagin tirant
Fins qu'arriba per fi'l día
De posar's á trevallar
O bé emprendre una carrera
Y lectors, alló es la mar.
Y el Govern que bé deuria
Posar remey á tant mal
Reconoce tales cosas
Que ja fá bastant, ¡carat!
Mas atenderlas no puede
Porqué recursos no hay
Mientras que per pagá empleús
Ministres y militars

Pera ferne passejadas
Pera... (noy, no prenguis mal)
Fins arriban á empenyarse
No'l llensol ni'l matalas,
Sinó la pell d'aquex poble
Que mentres pugui votar
Mientras pugui fer meriendas
Mientras pugui fe enlayrar
Als redemptors de camama
Tot lo demés tant li fa.
¡Ira de bet! quanta llana
Se fa precis esquilari!

N. A. R.

En Diligencia

Sortia de X pera anar al poble vehi, que tot y essent vehi, era unas vuyt horas lluny, distancia que sens remissió tenia de ser franquejada en Diligencia... Eran las 7 del mati, d'un dia del mes de Janer, el fret era intens, plovisquejava... Arribo á la plassa de la vila, pregunto per la Diligencia y'm diuen que faltan molt poch minuts pera marxar; enllesteixo; dono el falo á n'el majoral, y quant estich á punt de pujar, m'adono que ja está ple... miro... remiro... Conto y... set perso-nas, pregunto al majoral y per tota respo-ta'm diu:—puji—puji... n'hi caben vuyt.

—Si tots fossin d'una gruixaria confor-me... bueno! pero la senyora...
—¿Qué hi té que dir de la senyora?
—Res, fill, res... me semblava que ocu-pava doble asiento.
—¿Come? ¿Come?—sento que diu la inter-fectal

—Vaja, arriba, puja ó no... que engego...
Vaig pujar com vareig poder y al cap de vall, al reconet del fons del cotxe, varen dei-xarne alguns centímetres, ahont poguer acomodar la meva persona; els peus de cap ma nera podia afirmarlos al fons de la caixa... inútil... maletas, sabres, llansas, paperots, fins un escut jeya per allí terra. Com vareig pogué vaig enretirar cap el meu devant una maleta y encare que la borla d'una llansa'm venia just al bell mitj de la planta del peu, em vaig colocar ab relativa comoditat. Un cop ja en situació, em vaig disposar á passar revista...

¡Verge Santa y quins tipos! al costat de la finestra, quals vidres eran tancats, s'hi asse-ya una dona d'uns 45 anys, grossa, lletja com un'oliva dissecada, desgrenyada y... ab un bigotás de cartell «Vigorizador del cabe-llo». Al costat seu, un jove d'uns 30 anys, ros com un fil d'or de guardarropia, d'ulls de musclo mitj obert, de cutis accidentat—com si hagués sigut rascat ab paper de vidre—rematant el conjunt un'onda greixosa cai-guda mandrosament sobre un front de mitj dit... el rellojete el duya agafat ab un cordill de gasseosa, y no duya corbata pera fer res-saltar més un esplendit coll de peixera; á la seva dreta y recolat al march de la finestra de fusta, hi havia un home gros, panxut, tot afeytat de cara, embossat en una manta, per la que sols deixava entreveure unas pobladas ceyas que s'ajuntaban y un nas descomunal, de quals finestres en sortia fum y una melo-dia insoportable, melodia que no devia agrar-dar gayre al seu vehi, á jutjar per las tendres miradas que li endinzava... Aquest era un pagés, que sens dupte, y el semblant ho de-mostrava, era el primer cop que anava en Diligencia.

Ja'ls hi he presentat una bandada de pas-satjers... passém al altre... junt á la finestreta un jove, d'ulls vius y cara riallera, semblant no sentir tant fret com els demés del cotxe, al costat seu una dona, més enllá encare un'altre y finalment un servidor; al cupé una altre dona, un senyó ab perruca y tot... y el majoral... ¡ah! sembla que á la vaca, també hi há algún ser humá...

Peró ¿qui son aquesta gent pensarán vos-tés? ¿qué qui son? Una companyia d'opera, si senyors sí, tot una companyia, ab tiple, tenor, etc., etc... els únichs forasters som el pagés y jo...

Vaig á fer l'adormit y vaig escoltar...
—¿Per Dió!—sento que diu el del nas fi-larmónich ab veu cavernosa.—Si succede á noi qualunque disgrazzia, te ne colperò á te sai?
—¿A mi? y are... ¿qué t'empatollas?—diu el més trempat de la colla... ¿per qu'en tin-dre jo la culpa?
—Tu, sí; porque sei un iettatore.
—No'm fassis riure home, sempre estás ab la mateixa...

—Mio marito á ragione—diu la grossa dels bigotis, que per lo que's veu, ó per lo que

ella diu, es la dona del baix—perque aquell tremendo es el baix de la companyia—¡Lei e un iettatore e veramente io ho paura!

Sento que'm trepitjan, miro però no veig res... deu ser el pagés que dorm angelical-ment y haurá posat—angelicalment també—una d'aquellas hermosas llescas, sobre la meua botina.

—Vaya no'm vingueu ab orgas—diu el barítono.

El jove ros, que segons sembla per lo que diu—y ab la veu que ho diu—es el tenor... fa un suspir fondo.

—¿Qué tens are? ¿qué't passa?... no hi pen-sis més... ja s'ha acabat...

—Es que no m'hi havia trobat may jo... ab aixó. ¡Quin escandol! ¡em sab molt greu!

—¿Pel cartel oy?

—No... pel vestit...

—Con un poco de benzina—diu la del meu costat.

—¡No per Bacco! ¡Benzina no! mi ricordo encara, de quella sera que cantabamo Faust... te ne ricordi Margherita, dicco Filidora, quando nell duettino, io incominciai á stornu-dare, perchè tu ti habebi precisamente fregatto il vestito co benzina? (Per acostumar's hi parlava sempre italiá encare que d'estar per casa).

—¡Certo! e, anche mi ricordo, di quel legno que ricevei, su la testa: seuzza haverne io la col-pa, perchè il legno...

—¿Lo sò... veneva per me... ma che vuoi? una piccola deviazione...

—A fatto che lo ricevesse io...

—Be, avuy menos mal... no han sigut le-guos, han sigut tomaquets.

—Y demés verduras...

—Es clar home, quít fa sortir á cantar el duo ab la bota á retalo; ¿qué no ho sabs que may ha sigut moda?... semblava que fessis la coireta del Husar...

—Ja ho sé home, ja ho sé... però que vols que't digui, no podía aguantar més, l'ull de poll em feya un mal terrible y he aprofitat el primer mutis per treurem la bota; m'he dis-tret... m'han cridat á escena, he corregut á ficarme la bota y ca... el peu se m'havia reïnflat y imposible... m'han dat una em-penta y m'he trobat vis á vis del públich sense adonarren...

—Precisament en el punt culminant... quan vens decidit sobre en ma... per matar-me...

—Calla home... calla, si no podia caminar.

—Els morenos t'han filat y ya está... mitja cullita cap á nosaltres...

—Yo he recogido bastante; no hay mal que por bien no venga. Buena falta me hacía, lástima que no nos echasen «beefsteaks»...

—Si beefsteaks dius, per ells els voldrian, ¿qué no has vist quin públich tan talós?... Després de l'aria de la tiple, demanavan la pulga...

—¡Ay! no nombre V. este bicho, precisa-mente tengo yo uno hace la mar de rato... que me está torturando.

Are comprench las trepitjadas ¡pobre se-nyora! está nerviosa y ho pagan els meus peus, que entre el fret que fa y las trepitja-das, ja'ls treuria á subasta.

—¿Qu'es aixó?

—Signor, me hace V. el favor de non ron-car porque me pone niervosa.—Es el pagés que há fet un ronch tan repicat, que fins las finestras s'han somogut.

El senyor de la perruca, obra la finestra que comunica ab el cupé y per ahont entra un airet fi que tapa els esperits.

—¿Cómo va, signori?

—¡Be, bien, bene signor director, benel!

—Abrieguis vosté Carletis, que no fem com l'altre dia que se'm va posar ronch y varem tenir de tornar els cuartos... y que avuy va de Favorita, ¿eh? que no son pas romansos, tinch noticies de que l'esperan ab verdadera fruició...

—¡Adiós, Carletis, fes testament!

—¡La Favorita! allora, mi fa il piagere sig-nor direttore, de non permettere al tenore, de ci mettere de la benzina, sul vestito; altramente non canto...

Al sentir aixó, tothom va riure—dich mal—tothom no, el pagés es va abstenir porque seguia dormint...

—Diccame maestro, ora que me nè ricordo dove ai lasciato al povero trompa.

—La su, nella vaca, ab el pequeño!

Al arribar á n'aquest punt, segui una curta pausa, pausa que fou interrompuda per un terratrémol espantós, seguit d'un cap-girell fenomenal, que'm feu perdre per un instant el món de vista... no'ns hem varem donar es-ment, qu'ens trobarem tots apilotats l'un damunt de l'altre, maletas, sabres, llansas, papers, homes, donas... el pagés, tots esta-vam barrejats, y sens saber que'ns passava, las donas xisclant com ánimas en pena, el baix mujint com una fera, el pagés atur-dit, ab una llansa entre cap y coll... per fi ens obran la portella y com podém, sortim d'allí dintre, afortunadament las conseqüencias del volco foren de poca importancia, ningú s'ha fet mal de pronóstico reservado, y passat el susto m'adono de lo cómich de la situa-ció...

El director, surt ajudat de tots nosaltres de dintre del cupé, xorrejantli la perruca d'un such groch, esfereïdor... un jay! llensat per tots, es el saludo que se li tributa; la tiple creu que es sanch... la contralt diu «gropa no pot ser», encare que director, la deu tenir vermella; per fi averigüem que no té res, y que aquell such, procedeix de que al caure ha anat a parar de cap a un cistell d'ous, que sense mancarnhi un sol, s'han esclafat a la seva clepsa. Encare no refets d'aquest esglay sentim uns crits llastimosos surtits de vora meu, giro el cap y veig al baix que té amarrat pel coll al pobre baritono, a n'el que prodiga una tremenda panadera, bo y dihentli:

—Lo aveva detto, tu sei il causante di questa disgrazia... iettatore.

Corro cap allí y ajudat dels altres, separém a n'el furibundo baix, evitant així a n'el baritono, que's prolonguessin las caricias...

Y el pagés? johl el pagés encare no ha tornat en si, va adelerat... com boig, ab una llansa a una ma y una maleta a l'altre...

—¿Qué busqueu?...

—¿No sou pas vist una cisteya d'ous?

—Miréusels, li dich rient, senyalantli la perruca encare xorrejant, del director...

—¿Reira de Bell! ja m'ho deya la de casa, amagatels be, no fassis trencadissa, Toful...

Gracias a Deu, sembla que ja està tot més calmat... l'únich que gegema un xich es el trompa, que com que's el que ha caigut de més alt, ha anat a parar dintre la cuneta, d'ahont n'ha sortit fet un Sant Llatzer... la seva cara, semblava mitja presa de chacolata —tan brut de fanch anava.

—Bueno, caballers, no ha passat res... somhi—diu el majoral.—Tots ens hi pensém una mica, però... no hi ha remey, encare no som pas a mitj cami y... fa molt fret...

Comensém a pujar... y al bell punt que el pagés posava els peus al estreb, se sent cantar «Madre infelice corro a salvarti»... el pagés mira al seu entorn, a dintre, a fora, a tot arreu, y... res... no veu que canti ningú... l'hi agafa un tremolor tot ell y exclama: ¡Ay mare jo estich embriuat!

—E il papagallo de mia moglie, non temete.

—¿No som pas entés ni una paraula!

¡Es el lloro, el lloro... y esclatarem tots en forta rialla, al temps que fent petar las xurriacas lo majoral cridava... Generosa... Coronela... alé... alé...

F. M. P.

Il·lustracions d'Hop.

19 Desembre 1903

Els reys den Tomaset

En Pere Xexa era republicà fins al moll dels ossos. La seva dona n'estava tipa fins a la punta dels cabells y potser més que tipa; perquè fins sentia certa mena de gelos al veure que totes aquelles caricias d'enamorat dels primers temps de casats, se fonian com per encant a mida que'ls meetings anavan més endoyna. ¡Tot era en Lerroux y la democracia! que forsa li costà a la Cisa entendre que no era cap dona la democracia.

Aixis estavan las cosas a can Pera Xexa quan un dia's presentà ell ab un envolum tot embolicat de papers qu'en Pere portava sota'l bras ab la cara radiant y'ls ulls plens d'alegria.

—¿Qué portas aquí Pere?

—Porto la nostra.

—¿Qui es la nostra?—va tornà a preguntar la seva dona.

Y ell sense donarli més temps de parlar, se posà a desembolicar la cosa ab tot el cuydado y veneració de que era capàs en Pere Xexa.

Un cop desembolicat va alsar triomfalment aquella cosa que no era més que un quadro. La Cisa va tenir un gran esverament.

—Mira'l poca-vergonya quinas cosas de portar!

El quadro representava una dona guapassa, abundosa de carns y lluhint un garrot de bras y de cuixa que feya enrogrir.

Era la República.

Vetaqui'ls refredaments del seu marit, vetaqui las caborias de sortir cada nit ab la excusa dels mailins y de las raunions. Oh! Y mireu que dirne «la nostra» d'aquella dona, ja era tot lo que's podia dir.

Forsa li va costar a n'en Pere de fer entendre a la Cisa que aquella dona del quadro no existia pas viva, sinó qu'era *afigurada*. Y encare més li va costar al lograr que la dona li deixés penjar el quadro en el menjador.

Entre tant las caborias de la politica anavan en augment fins al punt de que'l nen que havian tingut, rarament tenia temps d'estar ab el seu pare ni de rebren las festas propias de la edat.

El nen, en Tomaset, havia anat creixent, creixent, ab els sols cuydados de la mare, mentres el seu pare creixia també en materia politica, donchs ja l'havien fet de Junta y tenia molts devers que cumplir a fora casa en perjudici dels devers primordials de casa seva.

S'acostava la diada dels Reys. La més ditxosa per las criaturas y la més esperada.

Estavan mare y fill preocupadissims en fer la carta pels reys, quan va trucar en Pere Xexa.

—¿Qué feu?—va dir tot entrant.

—La carta pels reys, pare—va contestar el petit.

Els ulls de'n Pere varen enfosquirse.

—Si, feyam la carta pels reys—va fer la mare.

—No vuy que s'escrigui res als reys!—va bramar en Pere.—Els reys no més portan que desgracias!

El nen al sentir aixó va posarse a plorar desconsoladament.

—Jo vuy fer la carta jo vuy fer la carta dels reys!

En Pere no's deixava enternir.

Bona la fariam. Ell, vocal de la Junta de la «Alianza republicana social» no consentiria may que de casa seva ne surtis una súplica per cap rey.

El nen plorava, plorava sense consol. La dona no li callava may demanantli que no arrenqués aquesta il·lusions al seu fill, las únicas il·lusions que potser tindria en la seva vida; dihentli que's fes carrech de que'l noy era tan petit que no entenia res encare d'aquestas cosas que fan els grans.

Y tan va predicar la bona dona, (que coneixia que dessota aquella tossurneria y intransigencia del seu home hi havia un bon cor; aquell mateix bon cor de quan festejavan) que'n Pere va semblar que cedia.

—Bueno; primer ho diré al President de l'Alianza que també té canalla, é veure com ho fa ell.

Y en Pere's va posar la gorra y va sortir pera anar a fer la consulta al President.

El noy va sospendre interinament el plor, esperant la resposta del seu pare.

Debia ser cosa llarga perquè en Pere trigava molt a tornar.

A la fi la Cisa conegué'l seu pujar per la escala y va obrir corrents la porta.

—¿Qué diu el President?

En Pere va entrar tot seriós y grave.

Va posarse'l nen a la falda; li va fer agafar la ploma y acostantse tots dos a la taula li va dictar solemnement.

«A los señores Melchor, Gaspar y Baltasar, Presidentes de República».

Va mirarse a la seva dona y donantse importancia y assentant al noy a la cadira va dir.

—Are demana noy, que no't negarán res!

BARRET DE RIALLAS

Els Reys

Els Reys volen anarhi y cridan gran Concèll. Els Reys ne tenen ganas (peró es tan lluny B... ethlém! Los Concellers se miran no sapiguent qué fer; ells saben lo que costa donchs *datos* ja n'han prés y'ls *datos* que'ls hi donan fan erissá'ls cabells. Tots els camí's que hi portan de fang están replens, y encare'l fang... ¡las pedras es lo que'spanta més!

Els Reys volen anarhi, y'ls Concellers, pobrets, no poden comprometre y deixan el Concèll. Ja n'han nombrat un altre que'l forman homs de pes. De ganas que tenian de serne Concellers no's cansan de prometre, prometre a tort y dret, que'ls Reys podrán anarhi al poble de B... ethlém.

Mes jay! Arriba l'hora y'l fang es més espés. las pedras son més grossas y'l cel s'ennegreix més... Els Reys volen anarhi y'ls Concellers, pobrets, no gosán a parlarshi

ben clar y francament. De sobte una pensada molt bona'ls acudeix: Allí hi há un Rey Herodes que impera als cacauhets; si ell volgués, las massas de pobres ignoscents la ruta aplanarian pera passarhi'ls Reys. Lo cridan desseguida; li fan molts richs presents, li donan or y plata y fins alguns bitllets; li tocan la barbeta y... ¡au! l'assumpto l'est. ¡Mercés al Rey Herodes que impera als cacauhets els Reys sense temensa podrán aná a B... ethlém!

MANO

Colaboració voluntaria

Hem rebut una carta acompanyant el treball que publicuem sencer a continuació, en la que l'autor nos prega li donguém cabuda en las columnas de LA TRALLA.

Per més que l'assumpto y la forma en que es tractat, desdiu del carácter festiu del nostre periódich, no hem dubtat gens en donarli publicitat per tractarse de fets que de ser certs resultan censurables.

ANOMALIAS

No tots, però alguns n'hi han de fabricants que'ls hi caldria tancarlos a n'el quarto de las ratas y posarlos a pá y aygua una bona temporada perquè aprenguessin a saber com se passen els dias que no's menja calent.

Ho dihem y ben formalment pera protestar d'una costum establerta en algunas fábricas (y no del meu ofici), tan asquerosa, tan inhumanitaria y tan crudel, que indigna y fins regoneix el dret de contestar a n'aquesta despotica disposició ab actes que després son titllats de violents y revolucionaris.

Y és que no s'ha d'oblidar, senyors fabricants, que'ls obrers tenim cor y afeccions, apart de las necessitats; no s'ha d'oblidar que no som màquines que paran a la voluntat del maquinista, sinó que som sers de carn y ossos (més de lo derrer que de lo primer), que tenim de viure *cada dia*, tant si la fábrica está de balans com si ha de fer l'inventari.

Dihem aixó perquè en algunas fábricas aprofitan la setmana de Nadal pera fer aquestas cosas y despedeixen als seus obrers fentlos fer vaga forsa durant el temps del balans y deixantlos sense'l jornal del quin se refian pera atendre a sas primeras necessitats.

Precisament en aquestas festas de la abundor, els pobres obrers se quedan sense guanys; precisament quan la taula ha de ser més plena, es quan se l'han de veure fins sense la escudella dels dias de feyna; justament quan els fills y la dona han vist nedar de vianda els mercats y de virám els passejos, se troban ab que'l pare, l marit, no'ls hi porta la soldada de costum.

Y'ls pobres obrers han de callar? Han d'asseures humilment devant de la taula desmantelada, sense que pugi als seus llabris l'amargor de las injusticias dels homes? Han de mirar indiferents com els seus fillets se'n portan l'últim rosegó de pá a la boca tot pensant ab las lleminaduras que han vist al carrer y a las botigas curulladas de bons menjars?

Las Cartas d'en Costa

Els periodistas. — Senyor Costa dónguimela a mi la carta que la publicarem y vendrem més números.

En Costa. — Oh, aquesta carta es privada; es la carta de Reys.

Es precis que molts cops se fassin carrech de que las violencias dels obrers son els esclats de tots aquestos silencis; han de pensar que si molts cops la rahó del detall no'ls apoya, en cambi's justifica l'acció perquè es deguda a la suma d'injusticias que han tingut d'aguantar y al poch respecte que's té a las nostres afeccions.

Es precis que hi rumihin els fabricants ab aquestas cosas! Cal que no oblidin que las injusticias y'ls afronts promouhen primer la indignació, alimentan la revenja y acaban ab la desesperació. Y aixó ho han d'evitar en sos fonaments los amos; y fentho aixis, exemples podrém citar que'ls burgesos son estimats de sos trevalladors y'ls trevalladors son respectats y considerats per l'amo.

Mentres no ho fassin aixis, nos quedém ab el dret de no escoltar las prédicas de germanor y de pau ab que volen resoldre las nostres qüestions, els llibertaris anti-politichs y'ls catalanistas.

Y are prou.

MIQUEL ARGENTER
(Manyá de màquines)

Debém advertir a nostre comunicant, que'ls dubtes que insinúa en sa atenta comunicació respecte si LA TRALLA defensará la rahó dels obrers contra las injusticias dels amos, que sémpe estém disposats a lluytar per la rahó y per la justicia, contra tota injusticia y inequitat. Per aixó som autonomistas, perquè regoneixém la personalitat dels pobles y dels homes sense diferenciació sian grans ó xichs, sian richs ó pobres, sian amichs ó enemichs.

Sempre'ls obrers trobaran en nosaltres resso a las sevas qüestions, mentres sian justas, com las puntualisarem y fiscalisarem com mereixin si son injustas.

No vos la donarem la rahó si no la teniu. Aixó ja vos ho fan els redemptors.

Nosaltres no vos volém pas atraure halagantvos sino convencentvos.

L' Alecandro s'ha enfadat de valent perquè en lo Congrès li han dit qu'ell atacava a la guardia civil. Tant s'ha enfadat que plé de santa indignació ha declarat qu'ell respecta tal institució y que may ha tingut ni'l pensament de atacar tan noble y digne cos.

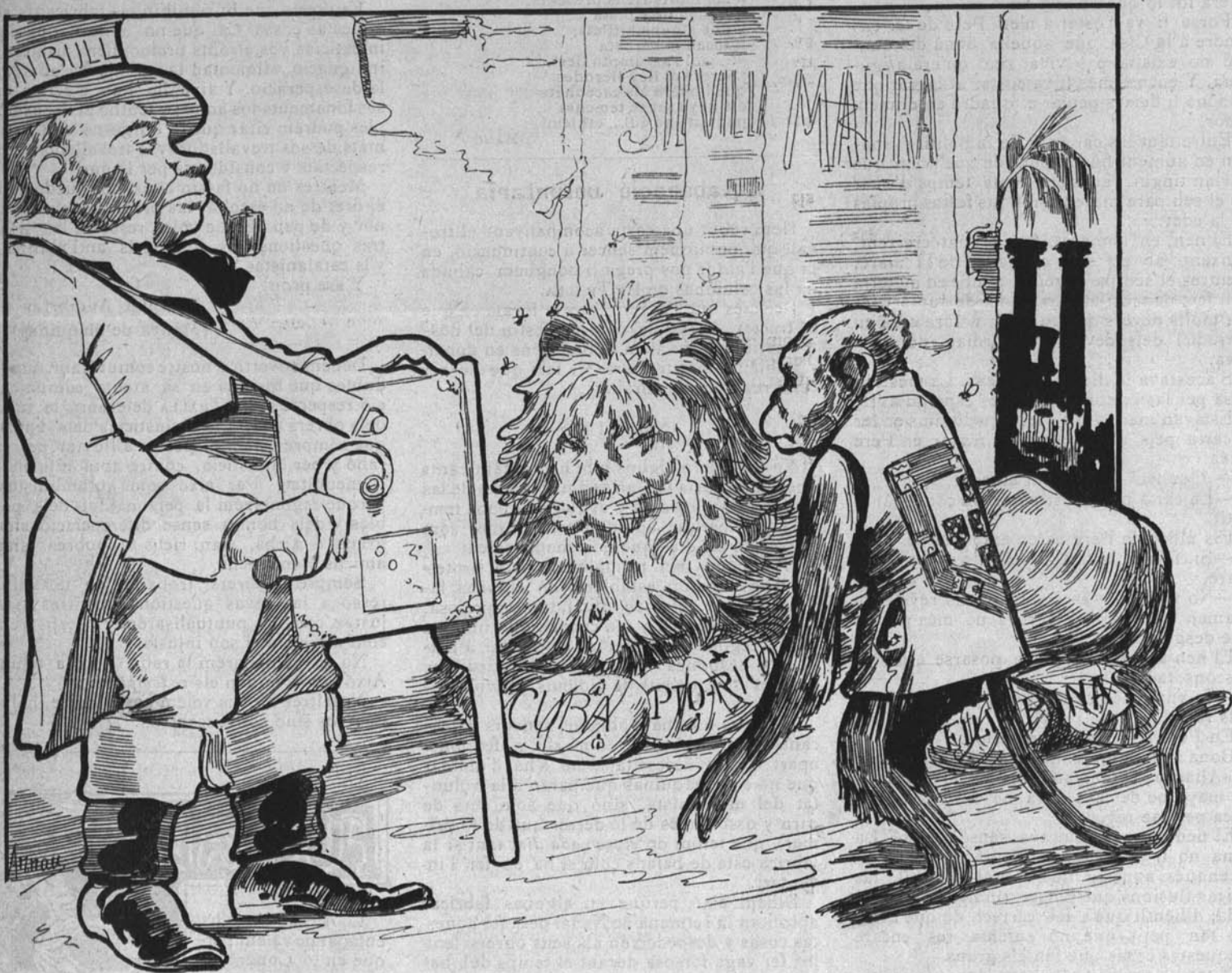
No ho dirian pas aixis molts y molts que seguint las instigacions d'en Lerroux, saben lo que pesa un sabre y lo que forada una bala de mauser.

Sort que aquestos mals efectes els dissimulas entretenint als teus regidors ab Teatres y coros y joguinas. ¡Ja tenias rahó, ja, en dir que de tonto no'n tenias res!

**

Els senyors, *encopetados, elegantes y demás* que han redactat la ignoscenta ignoscentada «El Radical» Periódico *idem*, se'ls ha vist el

La grrran aliansa

L'Inglès: — Apa, mico, festi ben amich ab el lleó, que aixís m'hi guanyaré mellor la vida.

forro, encare que han tingut la pretenciosa pretensió de creure que ningú tenia la poca vista que's necessita.

Si, senyors perdidos. Es una gran ignoscencada, sino que la llufa no l'heu plantada pas a qui vos creyau plantarla sino a n'el pobre monton que vos atipa.

Voléu més ignoscencada que la del según article (?) titulat «De qué vive Lerroux? Ni en broma haveu sapigut fer de manera que semblés que vivia de la suor del seu front com els pobres que l'han votat y que esperan d'ell la venia. Prepareuse a riure. ¿De qué vive Lerroux? Donchs ben clar ho diu «El Radical Ignoscente després de dir en broma veritats tan serias com la de que'l poble te'l dret de coneixre certs detalls de vida íntima dels homes de vida orejada, per saber ab qui se las heu. Diu... (torneu a preparar-se a riure) «pues vive de comer y de beber como el más insignificante de los mortales.» Apart de que aixó es una fugida d'estudi ó de escola laica (per estar més en caràcter) es la gran bola. Si l'Alejandro menjés com el més insignificant dels mortals, lo veurien de bon mati en la taberna de més aprop de la feyna (?) menjantse un platillo de 10 céntims y cinch de pá, ó be veuriam als pobres trevalladors entaulats a tot' hora en el café, més devant dels plats suculents y de bons vins, com hi hem vist a n'ell a centas de vegadas. Ergo, ni l'Alejandro menja y beu com els infelissos mortals que l'han fet home (que li han fet J. Emulsió Sclopp, entenem?)... ni'ls equilibris ignoscents del periódich xistós han desfet el dubte de tants y tants infelissos que més d'un cop se'ls hi ha acudit ferse la pregunta ¿De qué viu en Lerroux? y no han gosat en ferla en veu alta perque no'ls hi diguessin jessuitas.

En contes de fer riure, ha fet plorar la vostra ignoscencada. Al menos hi haguessiu ficat alguna bestiesa d'en Marquina y no enredarvos a fer equilibris. Dels que fan equilibris alguns ne cahuen. Y vosaltres no trigareu gayre a fe la gran cayguda. Quan el poble's cansí d'aguantarvos la xarxa.

**

¡La millor joguina per las criaturas!
¡Demà sortirà l'òrgano de la classe desvalguda (volém dir els nens petits) que s'en dirá En Patufet. Anirá vestit ab coloraynas

y portará un text tan aixerit, que lo mateix s'hi farán un panxo de riure'ls grans que'ls petits.

Se vendrá al preu de 5 céntims y tot lo que s'hi guanyi, que será molt, segons nos han dit, se destinará al sosteniment d'Escolas catalanas gratuïtas.

Me sembla que'ns agradará.

**

Aquella comissió de la nostra Diputació Provincial va tornar de Madrid ab las mans al cap y'l platet buyt. ¡Naturalment!

Els haguessin sigut uns altres s'haurien pogut estalviar el desayre y'ls gastos de la excursió a Madrid. ¿Qué com? Donchs senzillament; encarregant la cosa als diputats republicans. Ells son els únics amichs del govern de la monarquia y'ls bons amichs no's negan res. ¡Cor que vols, cor que desitjas, vetohaquí!

Pró lo més salat es que'l senyor Juli va pendre peu del xasco que s'ha emportat la comissió pera fer present, ab molt bon criteri, que aixó es una bona proba de que s'imposan els principis autonomistas.

Aquesta senzillísima afirmació va trasbalsar y aterroritzar al gran Beneyt y Colóm, qui va mostrarse partidari d'observar molta prudencia.

Ay Colóm, ay Colomí,
sentinte a tu jo diria,
que més que observar prudencia
observas la tonteria.

O mellor dit, la tonteria la observan els que t'escoltan quan parlas.

**

Els castilas madrilenys están que no saben per ahont agafarlas.

Tot son càlculs y projectes de com invertiran la propina de dos milions que s'han pres. Uns, que si s'han de fer sabatas novas tots els madrilenys; altres que si s'han de tirar a terra todas las casas de Madrid pera edificarne de novas (al estilo de Barcelona); altres que si s'han de posar alfombras pels carrers, etc., etc. Pró la mellor es la d'en Romero Robledas. Diu el pinxo parlamentari que dedicará la temporada de vacaciones a estudiar la manera de fer un gran Palacio Legislativo ahont s'hi puga debatre ab complerta comoditat.

No podia ser d'altre manera. La Patria dels xerrayres no pot alsar més que monuments y temples a la xerrameca.

Per la feyna que s'hi fa'l Congrés espanyol, ja está bé ahont está y encare'n sobra. No necessitan pas tant las verduleras y també escandalitzan.

**

El País titula un telegrama que parla de certs convenis comercials entre Fransa y la república independent de Cuba, ab el significatiu titol de «Nuestro comercio en Cuba.» «Nos echan.»

No val a badar. Jo crech que fa molt temps que la varem rebre la puntada de peu. Sort que are en Kraussé ho tornarà a posar a lloch aixó de las colonias perdudas y'l sol tornarà a no pondre's y las gallinas tornarán a pondre... si volen.

**

A la *Fraternidad Republicana* s'hi ha inaugurat un Consultori mèdich destinat al servey exclusiu dels mil doscents socis (?) de que's compon aquella casa, segons el diari de cambra del trust republicà.

Los amigos del pueblo todas se las pensan! —¿Qué hem de fer—haurán dit—perque no tinguém tantas baixas y a tothom tinguém segur?—Donchs, molt senzill. Fundem un Consultori y aixís podrém pendre'l pols (y'l pel) de tots els republicans ignocents que'ns segueixen.

Ja estich veyent al pobre Ardit pulsant pols, y receptant boladosal seus parroquians(?). Pobre ex curandero, are si que no't podrás queixar de feyna.

Ni la *Neotafia* tampoch. Dintre poch temps no queda un republicà per remey. Perque tots els equivoca l'Ardit.

**

Las familias de las victimas de la catástrofe de Pont de Vilumara s'han queixat al Governador perque no s'han repartit encare'ls fondos (?) recaudats per suscripció.

La Comissió que havien de repartirlos ha confessat ingenuament que no havia pogut repartirlos y aixó que de duas bandas no més, hi havien 65,000 pessetas a repartir entre'ls dampnificats.

—Es que no han tenido tiempo?—devia preguntar el Governador.

—Si: de temps ja'n teniam. Lo que no teniam eran els quartos.

Si, senyors. El Govern que patim va oferir 60,000 pessetas y la Diputació 5,000, que no han sigut entregadas com havian promés. Però es lo que diran: El prometre no fa pobre y Espanya ja no més pot fer el rich prometent y... no cumplint.

**

A ningú li haurá fugit encare de la memoria els successos que va promoure la vinguda a Barcelona de'n Canalejas. Y's recordará també que a conseqüencia de las cargas de la guarda civil hi hagueren bon nombre de ferits y contusos en sa gran majoria obrers. Y també's recordará que aqueixos obrers van anar a rebre al demócrata personatge instigats, aconsellats y fins alguns obligats per los capdills de la república unitaria de Barcelona.

Donchs ab la frescura més gran del món avuy veyém com aqueixos mateixos capdills las emprenden contra de'n Canalejas com si tal cosa, sense mirar que las afirmacions d'avuy y las excomuniones que llensan are contra de'n Canalejas son bofetadas que clavan en la cara dels pobres obrers que portats de sa bona fe cregueren llavoras cumplir ab son dever de republicà anant a rebre y fins anant a rebre las escomesas dels civils. ¡Hi jugueu massa, perdidos, ab la bona fe y'ls entusiasmes dels nostres confiats obrers!

**

Que si, que no. Que si hi há'l lletrero que's per vendre'l terreno, que si ja n'hi han posat un altre que diu que's per la Casa del Pueblo, que si n'ha fugit un ab els quartos y que si l'altre diu que no, y que si'ls quartos son al Crèdit, y que si hi son en nom particular del Emperador Alejandro I, etc.

Jo penso que aquesta casa no's deixarà de fer may. Sempre's farà, sempre hi haurá'l projecte que'l conservarán com el sagrat foch de las altras vestals. Mentre hi hagi qui s'enlluherni pels llums y fanals dels apoteosis, la casa seguirá'l seu curs normal de... recullir diners, de publicar llistas y fins de dibuixar planos. Però'l dia que ningú hi cregui ab els macos del republicanisme unitari, aquell dia la casa anirá a terra avans de ferla.

La cosa está aqui precisament. ¿Qué li convé a la gent de Madrid que a Barcelona's mogui la llebra? donchs ració de Casa del Pueblo. Aixís mateix, per l'estil de la revisió del procés de Montjuich. Però li pot passar molt bé alló de que «me parece ya el asunto muy manoseado» y que después no fassi l'efecte que'esperan.

Captera de comunicacions

R. V. A.—Procuraré compláurel.
M. S.—La nova organisió de LA TRALLA ho tindrà en compte.

F. M. P.—Anirá.
L. D.—Sí, senyor; publicarém molts versos. Procura donarhi un deix polítich-social.

V...—Retocat anirá.
L. Gos.—Passi per la nova redacció.

Llum.—Los seus versos van en aquest número. Gracias.

P. A.—En aquest mateix número veurá publicat son trevall y enteris del derrer comentari.

J. P.—Va bé.
Joan de Lara.—Sí, senyor; publicarém poesia festiva y si té cert cayent polítich mellor.

R. J.—No hi há hagut tal venda. Som els mateixos de sempre.

Follet.—Serveixis passar per la Redacció y parlaré detingudament de lo que'ns proposa.

Valenciá.—No vá. pro vosté té condicions. No's desanimi y vagi enviant.

P. V.—«En Lerroux es un merduix y enganya molt al país y en Corominas y en lunoy tots son uns mateixos ¡ux!»

Aixó es molto vero pró molt mal trovato.
B. J.—Ja tenim crítich musical.

Lluisset.—No van els seus dibuixos.

Jep.—Aquesta vegada no'l podém complaure.

X Y Z.—No es d'actualitat la fuetada. En quant als cantars, no caben en lo present número y més endavant resultaria passat de moda.

Un jove (R. A. R.)—Oh, ja, ja.
J. V.—La idea no está malament, pró...

J. S. y V.—No vá.
J. de M. y Un burot, etc.—Gracias.

Roch.—S'ha descuydat l'agulla dels segons del rellotge.

Romá.—Aprofitaré el fanal de l'un y de l'altre li participo que'l xiste'ns ha agradat, pró l'altre no.

Jep.—Ne treuré cromolitografías.

AVIS

S'han ja repartit y entregat a sos respectius autors el premi corresponent al Tema I y l'accésit al mateix tema.

També s'ha entregat el que correspon al según accésit del Tema III.

Fidel Giró, impressor, carrer de Valencia, 233.